

Speciálněpedagogické centrum

Petr Hanák, Jan Michalík a kol.

Informační brožura o činnosti speciálně pedagogických center

Kolektiv autorů:

Jana Horáková, Mgr.

Eva Čadová, Mgr.

Petr Hanák, PaedDr., Ph.D

Jan Michalík, Mgr., PaedDr., Ph.D, doc.

Miloň Potměšil, PaedDr., PhDr., Ph.D, prof.

Renáta Vrbová, Mgr., Ph.D.

Recenzovali:

Prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

PaedDr. Pavlína Baslerová

Určeno: rodičům dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Vydala: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011

Neprodejné !

Obsah

1 Speciálněpedagogická centra

- 1.1 Historie vzniku SPC
- 1.2 Typy center
- 1.3 Legislativní zakotvení center
- 1.4 Standardní činnosti center
- 1.5 Činnosti pracovníků SPC

2 Informace pro uživatele služeb SPC

- 2.1 První kontakt
- 2.2 Náležitosti objednání
- 2.3 První návštěva v SPC
- 2.4 Typy vyšetření v SPC
- 2.5 Formy péče v SPC
- 2.6 Následná podpora poskytovaná SPC

3 Síť SPC v ČR

4 Seznam spolupracujících organizací

1 Speciálněpedagogická centra

Speciálně pedagogické centrum (dále jen „SPC“ nebo "centrum") je školské poradenské zařízení, které poskytuje poradenské služby dětem, žákům, studentům se zdravotním postižením (dále jen "žák"), jejich rodičům - zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Standardní poradenské služby jsou poskytovány bezplatně, na základě žádosti žáků, zákonných zástupců nezletilých žáků, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí poradenské služby je písemný souhlas žáka (jeho zákonného zástupce). Žák (jeho zákonný zástupce), je předem informován o všech podstatných náležitostech poskytované služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech a o všech předvídatelných rizicích a dopadech, které mohou vyplynout z jejího poskytování i možných následcích toho, když poradenská služba nebude poskytnuta. Žák (jeho zákonný zástupce), je také předem písemně informován o právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb. Informace se poskytují s důrazem na srozumitelnost, v případě nezletilých žáků se zřetelem k jejich věku a rozumové vyspělosti. Poradenská služba se začne poskytovat bez zbytečného odkladu.

1.1 Historie vzniku SPC

První ucelená koncepce poradenských služeb v českém školství vycházela z pedagogicko-psychologického zaměření této služby a z jejího začlenění do školské soustavy. První počátky poradenské činnosti ve školství u nás sahají až do 60. let minulého století, kdy bylo zahájeno budování pozdějších okresních pedagogicko-psychologických poraden. V roce 1978 bylo pedagogicko-psychologické poradenství výslovně uvedeno v tehdejší školském zákonu, ovšem, v souladu tehdejšími prioritami jako systém tzv. výchovného poradenství. (zákon č. 63/1978 Sb. a navazující vyhláška MŠ ČSR č. 130/1980 Sb.) Po roce 1989 došlo k řadě organizačních a institucionálních změn v oblasti pedagogicko-psychologického poradenství. Vedle pedagogicko-psychologických poraden vznikala nová poradenská pracoviště zaměřená na klienty se zdravotním postižením – speciálně pedagogická centra a na klienty s poruchami chování – střediska výchovné péče. (Hanák, 2008).

Podobně jako u nás v České republice také na Slovensku je snaha o podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Budoucnost rozvoje tohoto podpůrného systému vidí Hučík (Hučík, Hučíková 2005) v dalším směřování výchovy a vzdělávání žáků se speciálními

výchovně-vzdělávacími potřebami ve slovenském systému školství, což podle něho bude vyžadovat úzké propojení právě na zařízení poradenství pedagogicko-psychologického a speciálně-pedagogického s následným vytvářením poradenských center s množstvím podpůrných aktivit a služeb pro děti, žáky, studenty, jejich rodiče nebo zákonné zástupce, učitele i vychovatele především v procesu integrovaného vzdělávání žáků se speciálními výchovno-vzdělávacími potřebami.

Pro žáky se zdravotním postižením jsou zřizována speciálně pedagogická centra podle druhu jejich zdravotního postižení a tomu odpovídajících speciálních vzdělávacích potřeb. Kubová uvádí, že zejména z důvodů plného zapojení rodiny s postiženým dítětem do života společnosti bylo nutné zajistit poradenský servis tam, kde rodina žije (Kubová, L. 1995). Speciálně pedagogická centra se od počátku profilovala jako odborná poradenská pracoviště pomáhající klientům s výběrem odpovídající vzdělávací cesty a jejich integrací do kolektivu běžných škol za splnění předem stanovených podmínek. Typ pracoviště korespondoval s typem školy, při níž byla tato centra zřizována (výjimečně vznikala samostatně). Příloha č. 2 vyhlášky MŠMT č. 72/2005 Sb. popisuje standardní činnosti společné pro všechny typy speciálně pedagogických center. P. Hanák uvádí (in Vítková, M. 2003), že vznik speciálně pedagogických center byl zejména na počátku 90. let poznamenán tzv. „*dětskými nemocemi*“, kdy se celý systém „*rodil*“ a „*usazoval*“. Nedůvěra v opodstatněnost a funkčnost nových pracovišť byla citelná zejména ze strany některých pedagogicko-psychologických poraden. Speciálně pedagogická centra byla často vnímána jako konkurenční zařízení. Docházelo k přebírání klientů a tím se systém školským poradenských zařízení logicky stával „dražším“ – a pro někoho tak méně efektivním. Opak je pravdou. Čas ukázal, že oba typy pracovišť poradenského systému mají podle specializace svoje opodstatnění, že si vzájemně nekonkurují, ale že se naopak vhodně doplňují. Dřívější praxe vedla pouze k tomu, že, z dnešního pohledu oprávněné nároky dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením nebyly v dřívějším systému odpovídajícím způsobem řešeny.

1.2 Typy center

Jednotlivá speciálněpedagogická centra jsou zřizována pro klienty s různými druhy zdravotního postižení. Buď mohou zabezpečovat poradenské služby pouze pro klienty s jedním zdravotním postižením anebo s více druhy postižení.

Speciálněpedagogické centrum pro žáky s mentálním postižením

SPC pro mentálně postižené je centrum poskytující služby žákům s mentálním postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálněpedagogické centrum pro žáky s PAS

SPC pro PAS je centrum poskytující služby žákům s poruchami autistického spektra, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálněpedagogické centrum pro žáky s tělesným postižením

SPC pro tělesně postižené je centrum poskytující služby žákům s tělesným postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálně pedagogické centrum pro žáky se sluchovým postižením

SPC pro sluchově postižené je centrum poskytující služby žákům se sluchovým postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálněpedagogické centrum pro žáky s vícečetným postižením

SPC pro žáky s více vadami je centrum poskytující služby žákům s kombinovaným zdravotním postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálně pedagogické centrum pro žáky se zrakovým postižením

SPC pro zrakově postižené je centrum poskytující služby žákům se zrakovým postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

Speciálně pedagogické centrum pro žáky s vadami řeči

SPC pro vady řeči je centrum poskytující služby žákům s narušenou komunikační schopností, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky.

1.3 Legislativní zakotvení center

Vznik poradenských pracovišť vázaných explicitně na potřeby žáků se zdravotním postižením je datován k roku 1991 (*Vyhláška MŠMT č. 399/1991 Sb. o speciálních školách a speciálních mateřských školách*)¹. Od této doby sledujeme postupný rozvoj speciálních poradenských pracovišť vázaných zejména na potřeby této skupiny žáků.

Školský zákon

Tato norma v současnosti (zákon č. 561/2004 Sb.) obsahuje explicitní zmínku o ŠPZ pouze v několika málo situacích. Některé z nich uvádíme následovně.

Definice školských poradenských zařízení

1) Druhy školských zařízení (§ 7 odst. 5)

Druhy školských zařízení jsou zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, **školská poradenská zařízení**, školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, školská účelová zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování a školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

2) Školská poradenská zařízení (§ 116)

Školská poradenská zařízení (dále jen ŠPZ) zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. ŠPZ spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, zdravotnickými zařízeními, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.

3) Zmocnění ministerstva (§ 121, odst. 1)

Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem typy školských zařízení a **podrobnosti o obsahu a rozsahu jejich činnosti, organizaci a podmínkách provozu**, kritéria pro zařazování nebo umístování dětí, žáků a studentů, popřípadě dalších uživatelů služeb, nebo ukončení umístění, o podmínkách, za nichž lze školské služby poskytovat veřejnosti, a o podmínkách úhrady za školské služby **a o poskytování poradenských služeb ve**

¹ MŠMT ČR může ve speciálních základních školách, speciálních mateřských školách a zvláštních školách pro smyslově a tělesně postižené zřizovat jako součást školy speciálně pedagogická centra (dále jen "centrum"), popřípadě další školská účelová zařízení. Centrum zabezpečuje diagnostické, poradenské, terapeutické a metodické činnosti pro smyslově a tělesně postižené děti předškolního a školního věku, jejich rodiče a pedagogické pracovníky v centru, v rodinách a ve školách. Centrum řídí ředitel školy. (§ 5)

školách a ŠPZ.

4) Funkce kraje (§ 181, odst. 1)

Kraj je **povinen** zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, **vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním**, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy.

Za tímto účelem kraj zřizuje a zrušuje mj. i:

- a) mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením,
- b) základní školy speciální,

5) Kraj může dále zřizovat a zrušovat (§ 181, odst. 2):

- a) školská zařízení podle § 115 až 120, (§ 116 – ŠPZ),
- b) školy a školská zařízení, které jinak zřizuje obec nebo ministerstvo, pokud kraj prokáže potřebné finanční, materiálové a personální zabezpečení této školy nebo školského zařízení.

Připomeňme, že vedle krajů jako dominantního zřizovatele školských poradenských zařízení je v ČR několik speciálněpedagogických cente, která jsou zřízena soukromoprávními subjekty (např. občanské sdružení, soukromá škola), výjimečně působí jako zřizovatel i obec.

V případě krajů je obvyklé, že pedagogicko psychologická poradna (jeden či více právních subjektů v kraji) je zřízena přímo krajem, speciálně pedagogické centrum bývá zřízeno jako součást vybrané školy – zpravidla školy samostatně určené pro žáky se zdravotním postižením.

1.4 Standardní činnosti center

Standardní činnosti společné všem speciálně pedagogickým centrům. Jedná se o komplex legislativních ustanovení, vycházejících z dosavadního vývoje činnosti tohoto segmentu ŠPZ. Nejčastěji tak mezi obvyklé činnosti center řadíme následující okruhy:

- 1) *Vyhledávání žáků se zdravotním postižením.* Jde o cílenou formu depistáže, kterou centrum provádí ve spolupráci s lékaři, orgány sociálně právní ochrany dětí a také pedagogy škol.
- 2) *Komplexní diagnostika žáka (speciálně pedagogická a psychologická).* Zde jde o diagnostiku obligatorních diagnóz za použití doporučených standardizovaných diagnostických nástrojů. V současné době dochází k aktualizaci diagnostických

nástrojů, chystá se tvorba nových a jejich standardizace, případně adaptace již zastaralých verzí některých diagnostických nástrojů, aby vyšetření bylo vždy objektivní a výsledky validní a srovnatelné ve všech speciálně pedagogických centrech České republiky.

- 3) *Tvorba plánu péče o žáka (strategie komplexní podpory žáka, pedagogicko-psychologické vedení apod.)*. Specifikem práce ve speciálně pedagogických centrech je týmový, dokonce transdisciplinární přístup k poskytování služeb klientovi. Proto by se na tomto plánu péče měli podílet podle potřeby všichni odborníci centra společně s klientem a jeho zákonnými zástupci, případně další odborníci.
- 4) *Přímá práce s žákem (individuální a skupinová)*. Jde o různé formy edukace, reedukace a intervence realizované podle specializace odborníka a podle speciálních vzdělávacích potřeb žáka.
- 5) *Včasná intervence*. Tímto pojme je myšlena podpora klientovi se zdravotním postižením v době zjištění speciální vzdělávací potřeby, což není limitováno věkem, může to být v období po narození až do rané dospělosti.
- 6) *Konzultace pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení*. Formy konzultace mohou být samozřejmě různé. Nejvhodnější je osobní kontakt, který preferujeme před komunikací telefonickou, písemnou či elektronickou.
- 7) *Sociálně právní poradenství (sociální dávky, příspěvky apod.)*. Sociálně právní poradenství je doménou obvykle sociálních pracovníků, v centrech kde sociálního pracovníka nemají, tyto činnosti někdy supluje pedagog nebo psycholog, což podle mého názoru není šťastné řešení.
- 8) *Krizová intervence*. Touto činností je myšlena svým způsobem první pomoc, kterou by měl poskytovat odborně graduovaný a lidsky vyzrálý odborník, abychom klientovi pomohli a nepoškodili možnou nekompetentní krizovou intervencí.
- 9) *Metodická činnost pro zákonné zástupce, pedagogy (podpora při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu)*. V tomto případě jde o jednu ze stěžejních úloh pracovníků speciálně pedagogických center, kteří mají podporu integrovaného vzdělávání v pracovní náplni.
- 10) *Kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením*. Touto činností je myšleno na základě kvalitní diagnostiky a znalosti školských možností a pracovního trhu ve spolupráci s kariérovými poradci a pracovníky úřadů práce školní a profesní orientace a nasměrování klienta.

- 11) *Zapůjčování odborné literatury.* Většina speciálně pedagogických center má dobře vybavenou odbornou knihovnu, ze které nabízejí klientům, jejich zákonným zástupcům případně pedagogům literaturu na podporu vzdělávání klientů.
- 12) *Zapůjčování rehabilitačních a kompenzačních pomůcek podle potřeb žáků.* Podobně jako odbornou literaturu, tak i rehabilitační a kompenzační pomůcky na základě smlouvě o zápůjčce půjčují k vyzkoušení některé pomůcky (speciální nábytek, vozíky, čtecí lupy...).
- 13) *Ucelená rehabilitace pedagogicko - psychologickými prostředky.* Mezi prostředky ucelené rehabilitace patří řada podpůrných terapií (canisterapie, muzikoterapie, arteterapie...).
- 14) *Pomoc při integraci žáků se zdravotním postižením do mateřských, základních a středních škol, instruktáž a úprava prostředí.* Tento bod patří také mezi stěžejní činnosti vztahujícím se k integrovanému až inkluzivnímu vzdělávání zdravotně postižených dětí a žáků v prostředí zdravých vrstevníků.
- 15) *Všestranná podpora optimálního psychomotorického a sociálního vývoje žáků se zdravotním postižením v duchu tzv. ucelené rehabilitace (využívání prostředků pedagogicko psychologických, léčebných, sociálních a pracovních), tj. zajištění komplexní péče zaměřené nejen na žáka s postižením, ale na celou jeho rodinu.* V tomto případě jde o komplexní péči koordinovanou pracovníky speciálně pedagogického centra s cílem všestranné podpory ve spolupráci s odborníky jiných resortů.
- 16) *Vedení dokumentace centra a příprava dokumentů pro správní řízení.* Jde o administrativní činnosti spojené s vedením spisové dokumentace klientů a přípravou podkladů (doporučení v rámci zpráv z vyšetření) ke správnímu řízení ředitelů škol přijímajících klienty ke vzdělávání.
- 17) *Koordinace činností s poradenskými pracovníky škol, s pedagogicko-psychologickými poradnami a středisky výchovné péče.* V případě některých klientů, kteří jsou buď tzv. „hraniční“ nebo mají takové speciální potřeby, že hledají podporu ve více poradenských zařízeních, je možné tuto péči koordinovat mezi odborníky těchto zařízení.
- 18) *Zpracování návrhů k zařazení do režimu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.* Odborníci ve speciálně pedagogickém centru, především speciální pedagogové jsou plně kompetentní k vytváření návrhů a doporučení pro optimální vzdělávací cestu svých klientů.

- 19) *Zpracování návrhů individuálních vzdělávacích plánů.* Tato činnost vyplývá z §18 školského zákona a také prováděcí vyhlášky č. 73/3005 Sb., kde je deklarováno, že za tvorbu individuálního vzdělávacího plánu žáka zodpovídá ředitel kmenové školy (ostatně ředitel zodpovídá ve škole za všechno). Pracovníci centra jsou odborníky, kteří pomáhají a konzultují při tvorbě plánu, tvoří jej však třídní učitel za asistence rodičů a dalších odborníků včetně asistenta pedagoga.
- 20) *Tvorba, návrhy a nabídka speciálních pomůcek podle individuálních potřeb žáků.* Některé pomůcky jsou natolik specifické, že nejsou v distribuční síti, nehradí je pojišťovny, ale díky vysoké kreativitě pracovníků speciálně pedagogického centra se vyrábějí „na míru dítěte“. Pomůcky, které jsou volně na trhu odborníci mohou doporučit podle potřeb klientů.

Kromě uvedených společných činností vykazuje centrum zaměřené specificky na děti a žáky s určitým zdravotním postižením další činnosti, které vycházejí z odlišností daného postižení a potřeb dětí a žáků s tímto zdravotním postižením. Jednotlivá centra tak vykazují tyto další činnosti a aktivity:

Speciálně pedagogické centrum pro mentálně postižené

- Metodika cvičení pro děti raného věku, Strassmeier, Portage, vývojový screening.
- Smyslová výchova dětí v předškolním věku s mentálním postižením.
- Rozvoj hrubé a jemné motoriky, nácvik sebeobsluhy a sociálních vztahů.
- Rozvoj estetického vnímání.
- Hudební činnosti, výtvarné a pohybové činnosti.
- Příprava na zařazení do výchovně vzdělávacího procesu.
- Rozvoj grafomotoriky, systematický rozvoj slovní zásoby, systematický rozvoj dílčích výukových funkcí.
- Logopedická péče se zaměřením na alternativní a augmentativní komunikaci, piktogramy, znak do řeči, komunikační tabulky, sociální čtení a počty.
- Netradiční formy výuky žáků s mentálním postižením.
- Nácvik prvního čtení a čtení hůlkového písma.
- Hůlková písanka; psaní hůlkovým písmem, využití počítače nebo psacího stroje.
- Alternativní formy čtení.
- Využití arteterapie a muzikoterapie.

Speciálně pedagogické centrum pro PAS

- Domácí program – rozvoj funkční komunikace, sociálních dovedností, pracovních návyků, sebeobsluhy, volnočasových aktivit, eliminace problémového chování, práce s rodinou.
- Příprava na zařazení do výchovně vzdělávacího procesu a vzdělávání žáků a studentů s poruchami autistického spektra.
- Uplatňování metodiky strukturovaného učení, aplikované behaviorální analýzy a jiných; metodické vedení pedagogických i nepedagogických pracovníků ve školství, spolupráce s rodinou, konzultace s ostatními účastníky péče.
- Osvětová činnost.
- Spolupráce se školskými zařízeními a ostatními účastníky péče, semináře, konzultace.
- Rodičovské skupiny.
- Instruktaž, podpůrná skupina, řešení výchovných problémů, sourozenecké vztahy apod.
- Nácvik funkční komunikace, sociálního chování a zvládnání náročného chování.

Speciálně pedagogické centrum pro tělesně postižené

- Budování a rozvoj komunikativních, lokomočních, manipulačních a dalších dovedností žáků.
- Vývojový screening, diagnostika zrání centrálního nervového systému, včasná diagnostika organického poškození centrálního nervového systému u dětí raného věku, využití metodiky Walter Strassmeier, Portage.
- Školní věk – metodika nácviku čtení a psaní (grafomotorika po obsahové a technické stránce, specifické metodiky nácviku psaní a čtení, alternativních metod čtení, atp.).
- Speciální nácvik práce s počítačem jako prostředkem komunikace a získávání informací.
- Logopedická péče (využití speciálních metod, zejména augmentativní a alternativní komunikace, makaton, znak do řeči, sociální čtení).
- Využití některých specifických forem terapie, jako je např. arteterapie, muzikoterapie.

Speciálně pedagogické centrum pro sluchově postižené

- Budování a rozvoj komunikačních dovedností žáka.
- Orální komunikace (logopedické techniky: výstavba mluvené řeči od hlásek po věty, náprava výslovnosti, posazení hlasu, rozvoj slovní zásoby, sluchová výchova, rytmizace, dechová cvičení...).
- Vizuálně motorická komunikace (znakový jazyk, oční kontakt, jemná a hrubá motorika, mimika obličeje, polohy a postavení rukou, umístění v prostoru, pojmová a slovní zásoba ve znacích, stavba věty).
- Výcvik čtení s porozuměním.
- Výcvik odezírání.
- Kurzy znakového jazyka pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, školy a školská zařízení.
- Spolupráce s příslušným odborným zdravotním zařízením, klinikou ORL, která provádí operaci kochleárního implantátu, na speciálně pedagogické přípravě žáka na tento zákrok a participace na následné rehabilitaci.
- Cvičení na posilování nepostižených smyslových funkcí.
- Nácvik používání kompenzačních pomůcek.
- Individuální a skupinové terapie pro zákonné zástupce vedené psychologem.
- Rodinná terapie, krizová terapie, terapie pro neslyšící zákonné zástupce.
- Instruktaže pro zákonné zástupce.
- Sluchová výchova, zásady manuální komunikace, rozvoj motoriky dítěte, výstavba orální řeči, alternativních metod čtení, analyticko-syntetická metoda čtení, vedení pojmových deníků, řešení výchovných problémů, nácvik čtení s porozuměním, využívání kompenzačních pomůcek, příprava na operaci kochleárního implantátu apod.
- Nácvik činností pro vyšetření audiometrem a příprava na audiometrické vyšetření (dítě předškolního věku čeká v budoucnu audiometrické vyšetření sluchu u lékaře, které vyžaduje spolupráci dítěte; ve školním věku podstupuje žák toto vyšetření nejméně 1x ročně; aby bylo vyšetření objektivní, je dobré zvykat dítě na spolupráci s vyšetřujícím).

Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené

- Výcvik specifických činností u zrakově postiženého žáka a nácvik používání kompenzačních pomůcek.
- Smyslová výchova zrakově postiženého žáka.
- Rozvoj zrakových funkcí, zraková stimulace.
- Propedeutika čtení a psaní bodového písma.
- Propedeutika čtení a psaní zvětšeného černotisku, grafomotorické cviky.
- Metodická činnost a příprava ke čtení a psaní zvětšeného černotisku.
- Tyflografika.
- Nácvik podpisu.
- Zraková hygiena.
- Rozvoj matematických představ.
- Rozvoj estetického vnímání zrakově postiženého žáka.
- Nácvik orientace a samostatného pohybu zrakově postiženého žáka, nácvik sebeobsluhy.
- Práce se speciálními pomůckami.
- Informace o didaktických pomůckách pro zrakově postiženého žáka, zvukové a audiovizuální pomůcky.
- Sociálně rehabilitační program.
- Koordinace setkání zákonných zástupců a učitelů zrakově postižených žáků.
- Metodické vedení asistentů pedagogů, kteří pracují se zrakově postiženými žáky.

Speciálně pedagogické centrum pro vady řeči

- Logopedická diagnostika a depistáž poruch komunikace.
- Zpracování anamnézy.
- Zpracování programů logopedické intervence.
- Aplikace logopedických terapeutických postupů.
- Aplikace logopedických stimulačních postupů.
- Aplikace logopedických edukačních postupů.
- Aplikace logopedických reedukačních postupů.

- Práce s žáky s potřebou logopedické péče nevyžadující úpravu vzdělávacího programu péče o děti cizinců.
- Řešení výchovných problémů.
- Instruktaže pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky.
- Vedení logopedických deníků.
- Zpracování a vedení záznamů o individuální logopedické péči.
- Tvorba didaktických a metodických materiálů pro rozvoj komunikace, tvorba pracovních listů.

1.4 Činnosti pracovníků SPC

Činnosti jednotlivých pracovníků SPC

Týmy speciálně pedagogických center tvoří speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Podle druhu a stupně zdravotního postižení klientů jednotlivých center mohou být tyto týmy doplňovány dalšími odbornými pracovníky. Všichni odborní pracovníci SPC musí znát nejen problematiku postižení, kterému se konkrétní SPC věnuje, ale také problematiku žáků se SVP obecně a nemohou se opírat pouze o poznatky, které získali studiem na vysoké škole. Je důležité, aby měli i osobní zkušenosti a praxi získanou při práci s dětmi, žáky a studenty přímo ve školách, ve volno časových aktivitách, případně v občanských sdruženích. Odborníci pracující v SPC musí sledovat vývoj poznatků ve vědě i v praxi a nezbytně nutnou podmínkou je také průběžné vzdělávání. Nezanedbatelnou podmínkou úspěšné práce je i schopnost pracovat v týmu. Není možné spoléhat pouze na své odborné kompetence, protože má-li být problém klienta řečen komplexně, musí se na jeho řešení podílet ve spolupráci s rodiči speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, ale i pedagog ve škole, případně další odborníci z jiných oblastí (sociální a zdravotnictví).

Mezi standardní činnosti speciálního pedagoga SPC patří:

- speciálně pedagogická diagnostika žáka (včetně logopedické diagnostiky)
- posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky, návrh odložení školní docházky v rámci správního řízení (dle možností SPC i využití např. podpory školní připravenosti programem KUPOZ atp.).

- tvorba plánu péče o žáka (strategie komplexní podpory žáka, speciálně pedagogické vedení).
- přímá práce s žákem individuální nebo skupinová (reedukace)
- včasná intervence.
- konzultace pro zákonné zástupce, pedagogické pracovníky, škol a školských zařízení.
- metodická činnost pro zákonné zástupce, pedagogy (podpora při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu).
- kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.
- zapůjčování odborné literatury.
- zapůjčování rehabilitačních a kompenzačních pomůcek podle potřeb žáků.
- ucelená rehabilitace pedagogicko-psychologickými prostředky.
- pomoc při integraci žáků se zdravotním postižením do mateřských, základních a středních škol, instruktáž a úprava prostředí.
- všestranná podpora optimálního psychomotorického a sociálního vývoje žáků se zdravotním postižením v duchu tzv. ucelené rehabilitace (využívání prostředků pedagogicko-psychologických, léčebných, sociálních a pracovních, tj. zajištění komplexní péče zaměřené nejen na žáka s postižením, ale na celou jeho rodinu).
- vedení dokumentace centra a příprava dokumentů pro správní řízení.
- koordinace činností s poradenskými pracovníky škol, s poradnami a středisky výchovné péče.
- zpracování návrhů k zařazení do režimu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- zpracování návrhů individuálních vzdělávacích plánů.
- tvorba, návrhy a nabídka speciálních pomůcek podle individuálních potřeb žáků, seznámení s metodikou práce s dětmi s konkrétními SVP
- podpora a pomoc při výchově dítěte, stimulaci jeho vývoje v rodině
- informace o specifických otázkách výchovy pro rodiče
- pomoc při výběru vhodných hraček a stimulačních pomůcek
- pomoc při výběru školy
- přímá práce s dítětem, dle potřeb klientů a zaměření SPC (rozvoj komunikace včetně alternativní komunikace, bazální stimulace, smyslová výchova, rozvoj hrubé a jemné motoriky, rozvoj grafomotoriky, systematický rozvoj obecných rozumových

předpokladů, rozvoj sebeobsluhy, nácvik prvního čtení, využití prvků ergoterapie, arteterapie, využití počítače – speciální výukové programy atp.)

Speciální pedagogové v SPC by měli disponovat širokou škálou speciálně pedagogických diagnostických, reedukačních i edukačních metod a musí je být schopni uplatnit pro konkrétního klienta se SVP. Pedagogická diagnóza postihuje stupeň celkového rozvoje dítěte, žáka, studenta a měla by vést ke stanovení vhodné pedagogické intervence, která zahrnuje reedukaci, kompenzaci a socializaci v nejširším pojetí. Podle zakázky rodičů by měli být schopni napomoci při výběru další vzdělávací cesty pro jejich dítě a doporučit vhodnou úpravu vzdělávacích podmínek.

Mezi standardní činnosti psychologa v SPC patří:

- vývojové hodnocení a doporučení stimulačních opatření – u dětí od tří let, výjimečně i mladších (podle možností SPC případně využití principů Portage programu při podpoře vývoje dětí s handicapem)
- posouzení způsobilosti k zahájení školní docházky, návrh odložení školní docházky v rámci správního řízení (dle možností SPC i využití např. podpory školní připravenosti programem KUPOZ atp.).
- diagnostika dětí se zrakovým, řečovým, mentálním, tělesným i kombinovaným postižením, včetně těžké a hluboké vývojové retardace, diagnostika autismu (u malých či významně handicapovaných dětí je možné vyšetření v rodinném prostředí)
- diagnostika disharmonického vývoje osobnosti
- přímá práce s dětmi, žáky, studenty formou psychoterapeutického působení (podle možností SPC a profesních kompetencí konkrétního psychologa)
- práce s rodinou na optimalizaci výchovných přístupů a klimatu rodiny
- pomoc při integrování dětí se zdravotním postižením do mateřské, základní či střední školy, při výběru vhodné školy a zajištění potřebných podmínek
- kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním
- dlouhodobý kontakt s vyučujícími a řediteli škol, osobní návštěvy ve školách
- skupinové činnosti s dětmi, žáky, studenty (podle zaměření a možností SPC)
- zpracovávání podkladů pro vzdělávací opatření

Psychologové v SPC by měli být především zkušenými diagnostiky, schopnými klinického odhadu, s intuicí, trpělivostí a s vysokou mírou kreativity, neboť vzhledem k závažnosti nebo kombinaci postižení u klientů jsou nuceni v rámci diagnostiky využívat diagnostické nástroje v omezeném rozsahu, často kombinovat různé výsledky do komplexního obrazu a závěrů vyšetření. Ne zřídka jsou nuceni využívat nestandardních pomůcek, které si sami upravují, části testů musí modifikovat podle potřeby vzhledem k typu a míře postižení u konkrétního dítěte. Vždy je potřeba mít na zřeteli, že cílem diagnostiky není jen měření toho, co dítě nezvládá, ale hledání toho co dítě má k dispozici, na čem se dá při práci s ním stavět a jak maximálně a vhodně využít jeho možnosti a potenciál. Psycholog by měl dostupnými diagnostickými postupy určit stupeň vývoje klienta, zjistit příčinu odchylného vývoje od věkové normy, popsat individuální zvláštnosti osobnosti jedince a prognózu vývoje. Pokud SPC nabízí psychotherapeutickou práci s klienty, musí mít psycholog absolvován odpovídající psychotherapeutický výcvik. Konkrétní práce s klientem vychází ze zakázky zákonných zástupců (případně klienta samotného), souvisí s vývojovým obdobím a typem postižení (např. psycholog pracující v SPC pro sluchově postižené by měl znát znakovou řeč atp.).

Mezi standardní činnosti sociálního pracovníka SPC patří:

- individuální konzultace a podpora
- návštěvy v rodinách
- sociální poradenství (dávky státní sociální podpory, příspěvky, služby, apod.)
- pomoc s výběrem rehabilitačních a kompenzačních pomůcek pro zdravotně postižené děti, žáky a studenty, kteří jsou klienty centra
- vedení dokumentace centra a příprava dokumentů pro správní řízení
- vedení archivu SPC
- zprostředkování kontaktů s odborníky (možnost zajištění odborné péče - např. rehabilitační atd.)
- pomoc při výběru kompenzačních pomůcek a možnost zapůjčení
- zapůjčení odborné literatury
- informační služby – přehled institucí poskytující pomoc a podporu zdravotně postiženým, sociálně právní legislativu

Sociální pracovníci v SPC pomáhají při zajištění materiálního i finančního zabezpečení jak rodině, tak i školám, kde jsou klienti integrováni nebo zařazeni. Nabízí informace,

formuláře, zjišťují možnosti získávání grantů jak ze sociální oblasti, tak ze školství. Dobře informovaní a orientovaní sociální pracovníci jsou základem práce s klientem v SPC. Je důležité, aby měli schopnost navázat kontakt s rodiči, vzbudit v nich důvěru a zájem o spolupráci, neboť jsou často prvními odbornými pracovníky, se kterými se klienti nebo jejich zákonní zástupci v SPC setkávají.

2 Informace pro uživatele služeb SPC

2.1 První kontakt

Kontakty na speciálně pedagogická centra v celé České republice můžete najít na webových stránkách Asociace pracovníků SPC: www.apspc.cz nebo na stránkách Institutu pedagogicko - psychologického poradenství ČR: www.ippp.cz. Informace a kontakty jsou k dispozici i na krajských úřadech na odboru školství, eventuálně na jejich webových stránkách. Pro informace o poradenských službách pro žáky se zdravotním postižením je možné se obrátit na vedení školy případně na výchovného poradce ve škole.

Na speciálněpedagogické centrum se mohou rodiče (zákonní zástupci) obrátit v těchto situacích:

- potřebují-li poradit a odborně vést v souvislosti s řešením otázek přiměřené podpory a stimulace dítěte s jakýmkoliv zdravotním postižením
- potřebují-li poradit se vzděláváním dítěte se zdravotním postižením
- potřebují-li poradit s přípravou dítěte se zdravotním postižením na pracovní uplatnění

Kontaktovat SPC, případně objednat službu je možné:

- telefonicky
- osobně
- e-mailem
- písemně
-

Platí, že podnět k využití služeb SPC může dát i škola či školské zařízení, případně pedagogicko psychologická poradna, lékař apod. Rozhodující však vždy je vůle zákonných zástupců dítěte.

2.2 Náležitosti objednání služby v SPC (co bude potřeba sdělit a přinést)

Objednání v SPC provede určený pracovník, kterému rodiče (zákonní zástupci) stručně sdělí důvod kontaktu a základní informace o dítěti (jméno, příjmení, věk, bydliště, eventuálně kdo doporučil obrátit se na toto poradenské zařízení). Se všemi informacemi o žákovi i jeho rodině získanými při prvním kontaktu i při následné diagnostice a poskytované podpoře je nakládáno dle zákona č.101/2000Sb. O ochraně osobních údajů.

Pracovníci SPC musí vždy postupovat a jednat v nejlepším zájmu žáka.

K první návštěvě rodiče (zákonní zástupci) přinesou zprávy, doporučení z předcházejících odborných vyšetření a konzultací (od školských poradenských pracovníků, lékařů a případně dalších odborníků – pokud již nějaké mají). Před návštěvou centra je dobré dítě na toto setkání pozitivně připravit. Pro dítě jde o emočně náročnou situaci, proto není dobré strašit, ale naopak motivovat, aby se na návštěvu centra těšilo.

2.3 První návštěva v SPC (informace o průběhu služby)

V průběhu první návštěvy rodiče (zákonní zástupci) sdělí poradenskému pracovníkovi svá očekávání a přání související s vyhledanou službou. Budou seznámeni se svými právy a povinnostmi v rámci služeb realizovaných SPC. V případě souhlasu s vyšetřením budou seznámeni s charakterem vyšetření (komplexní nebo cíleně zaměřená psychologická či speciálně pedagogická diagnostika), s jejich právy a povinnostmi vyplývajícími z vyšetření. Na závěr vyšetření budou seznámeni se závěry, navrhovanými doporučeními i s možnostmi podpory, která vyplývají z navržených závěrů a doporučení.

Podle posouzení přání rodičů (zákonných zástupců) o službu v centru bude dítě vyšetřeno buď přímo v prostorách SPC nebo případně v domácím prostředí (pokud je to z nějakého důvodu vhodné nebo nutné) anebo v prostředí školy. Vyšetření, které má za cíl zjistit míru speciálněpedagogické podpory pro další práci a vzdělávání vašeho dítěte provede cíleně po dohodě s rodiči (zákonnými zástupci) jeden z těchto odborníků:

- ✓ Speciální pedagog příslušné specializace (např. logoped, somatoped...)
- ✓ Psycholog s příslušnou specializací dle zaměření centra

v případě potřeby

- ✓ proběhne vyšetření, na kterém se podílí více odborníků (např. speciální pedagog a psycholog), tomuto vyšetření říkáme komplexní vyšetření

Podle unavitelnosti dítěte a podle jeho časové náročnosti je možné, že bude probíhat během několika setkání, během několika dnů. Je třeba si uvědomit, že odborníci v SPC vše dělají pouze s písemným souhlasem zletilého klienta nebo jeho zákonných zástupců, obvykle rodičů.

Informovaný souhlas

V případě tzv. informovaném souhlasu jde vlastně o povinnost seznámit zletilého žáka nebo jeho zákonného zástupce s tím, jak bude vyšetření probíhat. Budou vyjmenovány jednotlivé postupy při vyšetření, zletilý žák nebo zákonný zástupce bude samozřejmě seznámen s možnými okolnostmi, které mohou ze závěrů a doporučení v pozitivním i negativním smyslu vyplývat. To, že zletilý žák nebo zákonný zástupce žáka písemně potvrdí, že byli prokazatelně seznámeni se vším, co s vyšetřením v SPC souvisí a že toto bylo učiněno bez jakéhokoliv nátlaku chápeme jako prokázání informovaného souhlasu. „Informovaný souhlas musí zaručit veškeré informace o vyšetření, musí být srozumitelný a musí umožnit odvolání klienta proti závěrům vyšetření“ (Smékal, V., Zapletalová, J., Freyvaldová, Z., Hanák, P., Masáková, V., Matějková, A., 2006). Uvedené platilo pro období předchozích let. V současnosti je možno očekávat i právní řešení dané problematiky, tj. zakotvení základních náležitostí (obsahu) tzv. informovaného souhlasu přímo v právních normách.

Závěr vyšetření

na závěr vyšetření budou rodiče (zákonní zástupci) seznámeni s navrhovanými doporučeními a s možnostmi podpory, které vyplývají z navržených doporučení.

Zároveň rodiče (zákonní zástupci) obdržíte zprávu z vyšetření a pokud bude mít souvislost se vzděláváním dítěte, je důležité předat ji osobně škole, ve které je dítě vzděláváno nebo bude vzděláváno. Doporučení pro vzdělávací opatření navrhovaná odborníky v SPC pak mohou být školou kvalifikovaně realizována. Na závěr vyšetření v centru budou rodiče seznámeni s jeho výsledkem a také budou seznámeni s doporučeními pro další péči nebo pro vzdělávací opatření ve škole dítěte. Protože rodiče na začátku spolupráce s centrem (při objednání služby a pak při první návštěvě) sdělili svá přání a očekávání, na závěr dostanou odpověď na svoje otázky a doporučení v rámci své objednávky, zakázky. Opět připomínáme, že poradci v centrech jsou vždy vázáni nejlepšími zájmy ve prospěch dítěte a že svá doporučení dělají se záměrem jeho co nejúspěšnějšího vzdělávání.

Na základě souhlasu rodičů (zákonných zástupců) je následně zahájeno poskytování podpory – speciálně pedagogické podpory v místě vzdělávání dítěte či žáka se zdravotním postižením.

2.4. Typy vyšetření ve speciálněpedagogickém centru

Odborníci ve speciálně pedagogických centrech jsou připraveni napomoci při řešení všech problémů či otázek, které se týkají vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Jejich snahou vždy bude co nejvíce rodičům přiblížit podstatu činnosti a případných vyšetření, která se vždy konají přísně v zájmu a dle potřeb konkrétního žáka. Vždy se jedná o úkony (činnosti) předpokládané či vyžadované příslušnými právními předpisy - povětšinou se jedná o školský zákon a na něj navazující vyhlášku MŠMT o vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Rodič využívající služby SPC se může setkat s následujícími činnostmi (vyšetřeními), která jsou konána v souladu (na základě požadavku) příslušných právních norem.

Vstupní (komplexní) vyšetření

Vstupní vyšetření se provádí při první návštěvě klienta v SPC. Provede se evidence klienta (zavedení spisu), a prvotní vyšetření. Zde záleží na jeho věku a obtížích, na tom, jestli je zakázka směřována k zařazení do péče SPC, nebo k zařazení do školy, k odkladu školní docházky (dále jen OŠD)...

Pokud se jedná o komplexní vyšetření, tak je vyšetření speciálního pedagoga vždy doplněno vyšetřením rozumových schopností psychologem. Komplexní vyšetření se požaduje vždy při zařazení nebo přeřazení do školského zařízení, při změně vzdělávacího plánu a při doporučení k integraci.

Zařazení dítěte do mateřské školy (§ 34 školského zákona č. 561/2004 Sb.)

Ředitel mateřské školy (nebo mateřské školy pro jednotlivý typ postižení) může na základě doporučení SPC (a žádosti rodičů) přijmout dítě do MŠ .

Posouzení školní zralosti, odklad školní docházky (§ 37 školského zákona č. 561/ 2004 Sb.)

SPC doporučuje řediteli ZŠ odklad školní docházky. Jedná se vždy o celkové posouzení školní zralosti a připravenosti. Bohužel dle platné legislativy může být nahrazeno vyšetřením odborného lékaře.

Doporučení k zařazení do optimálního vzdělávacího procesu

Vyšetření je prováděno buď před nástupem povinné školní docházky, nebo během ní, pokud se u dítěte projeví výrazné obtíže, vyžadující podstatnou změnu ve výuce. Vyšetření je vždy komplexní, včetně vyšetření rozumových schopností psychologem.

Doporučení k integraci

Na žáky se zdravotním postižením se vztahují ustanovení vyhlášky č. 73/2005 Sb. Tito žáci mají ze zákona nárok na podpůrná opatření (využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních pomůcek...) zohledňující jejich vzdělávací potřeby

Speciální vzdělávání je poskytováno dětem a žákům, u kterých byly SpecVP zjištěny na základě vyšetření školským poradenským pracovištěm a jejich **rozsah a závažnost jsou důvodem k zařazení do režimu speciálního vzdělávání.**

Nejčastější formou speciálního vzdělávání je **individuální integrace** v běžné MŠ, ZŠ a SŠ. Pro individuálně integrovaného žáka se může stanovit **individuální vzdělávací plán** (§ 6 vyhlášky 73/2005 Sb.), který obsahuje údaje o poskytování individuální speciálně pedagogické (psychologické) péče, údaje o časovém a obsahovém rozvržení učiva, způsobu hodnocení žáka. Vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka, seznam kompenzačních pomůcek, návrh na snížení počtu žáků ve třídě, předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků, závěry vyšetření poradenského pracoviště, jmenovité určení pedagogického pracovníka SPC, které bude se školou spolupracovat. Za zpracování IVP odpovídá škola (ředitel). Vypracovává se za pomoci příslušného SPC, které každého půl roku kontroluje jeho plnění.

Další formu vzdělávání představuje skupinová integrace, možné jsou i kombinace těchto forem.

Je třeba upozornit na jazykové aspekty, které sousloví "doporučení k integraci" může vyvolávat. Z tohoto termínu nelze vyvozovat, že SPC mají právo "doporučení" dávat či nedávat. O volbě vzdělávací cesty rozhoduje v souladu s právními předpisy zákonný zástupce žáka a ředitel příslušné školy. Proto by možná bylo vhodnější používat obecný termín "doporučení k formě speciálního vzdělávání".

Jiný způsob plnění povinné školní docházky

Jedná se o naplnění zákonného práva (~~dokonce ústavní povinnosti~~) na vzdělávání. ~~A to~~ ve dvou situacích. První je tzv. Individuální vzdělávání (~~dle~~ § 41 školského zákona), kde školské poradenské zařízení podává „vyjádření“. Rozhoduje však ředitel školy. Ve druhém případě jde (§ 42 školského zákona) o vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením. Žádost o individuální vzdělávání dítěte podávají zákonní zástupci na kterékoliv ZŠ v ČR. Způsob vzdělávání podle § 42 stanoví Krajský úřad, podmínkou je souhlas zákonného zástupce. Role SPC v tomto případě je zajistit odborné stanovisko a podklady k naplnění SpecVP daného dítěte – žáka. Praktické naplnění tohoto práva není na území ČR jednotné.

Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením

Jedná se o vzdělávací opatření, které reaguje na odstranění dřívějšího institutu "osvobození od povinné školní docházky" z právního řádu. V současnosti platí následující úprava: Krajský úřad stanoví, se souhlasem zákonného zástupce, dítěti s hlubokým mentálním postižením takový způsob vzdělávání, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (SPC) a posouzení odborného lékaře. Krajský úřad zároveň zajistí odpovídající pomoc při vzdělávání (zejména pedagogickou a metodickou). Jde o vzdělávání žáků, jejichž zdravotní stav často neumožňuje přepravu do školy. Vzdělávání zabezpečuje speciální pedagog SPC nebo školy pověřené KÚ. V současnosti citelně absentuje podrobnější vymezení obsahu i organizace daného způsobu plnění povinného vzdělávání.

Kariérové poradenství

Vyšetření týkající se profesního poradenství se zaměřuje na stanovení silných a slabých stránek osobnosti žáka. Zohledňuje se typ a stupeň zdravotního postižení a možnost uplatnění na trhu práce. U některých typů zdravotního postižení je třeba počítat s možným zhoršením zdravotního stavu.

Doporučení k závěrečným zkouškám, včetně zkoušky maturitní

V indikovaných případech je možné vydat doporučení k zohlednění obtíží k závěrečným zkouškám a k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky. Bude se zpravidla jednat o studenty, kteří jsou vedeni na střední škole jako integrovaní.

Jiná vyšetření

Do této kategorie patří specifické zakázky, které většinou nesměřují k nastavení výchovně vzdělávacích opatření, jsou to např. odborné posudky pro Českou správu sociálního zabezpečení.

2.5 Formy péče speciálněpedagogického centra

Poradenskou péči centra dělíme podle toho kde je poskytována na ambulantní a terénní a podle četnosti na jednorázovou a na opakovanou. Typ péče je poskytován vždy podle individuálních potřeb dítěte a podle možností centra.

Ambulantní formy péče

- **Jednorázová:**

většinou se jedná o pomoc při řešení aktuálního problému. Je nabízeno poradenství pro rodiče a u dítěte, žáka nebo studenta se provádí vyšetření psychologické, speciálně pedagogické, logopedické (podle potřeby a zakázky zákonných zástupců), po kterém následuje doporučení a případné opatření.

- **Opakovaná:**

probíhá kontrolní vyšetření, například u žáků integrovaných v běžných typech škol, po kterém opět následuje doporučení a případné korekce opatření.

- **Pravidelná:**

dítě, žák, student dojíždí do SPC jedenkrát za týden, 14 dní, měsíc (podle potřeby), přičemž návštěvy SPC je možné střídat s výjezdy za klientem (při pravidelných návštěvách bývá prováděna reedukace, případně edukace).

Terénní formy péče

- **Výjezdy do škol** (metodická podpora učitelům, konzultace k IVP, přímá práce se žákem, poradenství atp. dle potřeb klientů a zaměření SPC)
- **Výjezdy do rodin** (rodinné poradenství, krátkodobé řešení problémů či dlouhodobou spolupráci s rodinou zaměřenou na socioterapii, psychosociální podporu, pomoc při orientaci v sociální síti...), případně do zařízení pečující o žáky se zdravotním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním (včetně individuální výuky žáků, kteří ze zdravotních důvodů nemohou každodenně docházet do školy).

2.6 Následná podpora poskytovaná SPC

V případě potřeby a souhlasu zletilého žáka (zákonného zástupce) probíhají v rámci následné podpory například tyto služby:

- přímá práce se žákem (individuální či skupinová) s cílem vytvářet vhodné podmínky pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání,
- naplňování vzdělávacích potřeb žáků a rozvíjení jejich schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání,
- aktivity prevence a řešení výukových a výchovných obtíží,
- vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením,

- poradenství k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění,
- včasná intervence (rychlá pomoc po zjištění problému),
- sociálně právní poradenství,
- metodická podpora a konzultační činnost,
- nabídka speciálních učebních pomůcek dle potřeb žáka,
- zapůjčování rehabilitačních a kompenzačních pomůcek.

Služby SPC jsou poskytovány odbornými kvalifikovanými pracovníky, kterými jsou speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník. Tým odborných pracovníků může být rozšířen i o další odborníky. Některá SPC nabízejí i tzv. nadstandardní služby, které jsou většinou poskytovány za úhradu. Konkrétní a podrobnější informace lze získat z nabídky jednotlivých SPC.

4. Síť SPC v ČR

V České republice působí v současnosti cca 120 speciálně pedagogických center. Jsou zřizována převážně Krajskými úřady (cca 85%) a dále existují centra zřízená MŠMT (centra při školách zřizovaných MŠMT) a centra zřízená soukromými subjekty.

Z tohoto důvodu není ve veřejné správě dostupný úplný a přehledný výčet jednotlivých SPC s uvedením potřebných kontaktů. Pro potřeby tohoto Katalogu zajistila Asociace pracovníků SPC vypracování pracovního seznamu s uvedením přehledu jednotlivých SPC a potřebných kontaktů. V tištěné verzi Katalogu uvádíme jen přehled sídel - a zaměření příslušného SPC. V elektronické verzi je možno průběžně sledovat potřebné údaje na webových stránkách:

a) www.spc.upol.cz

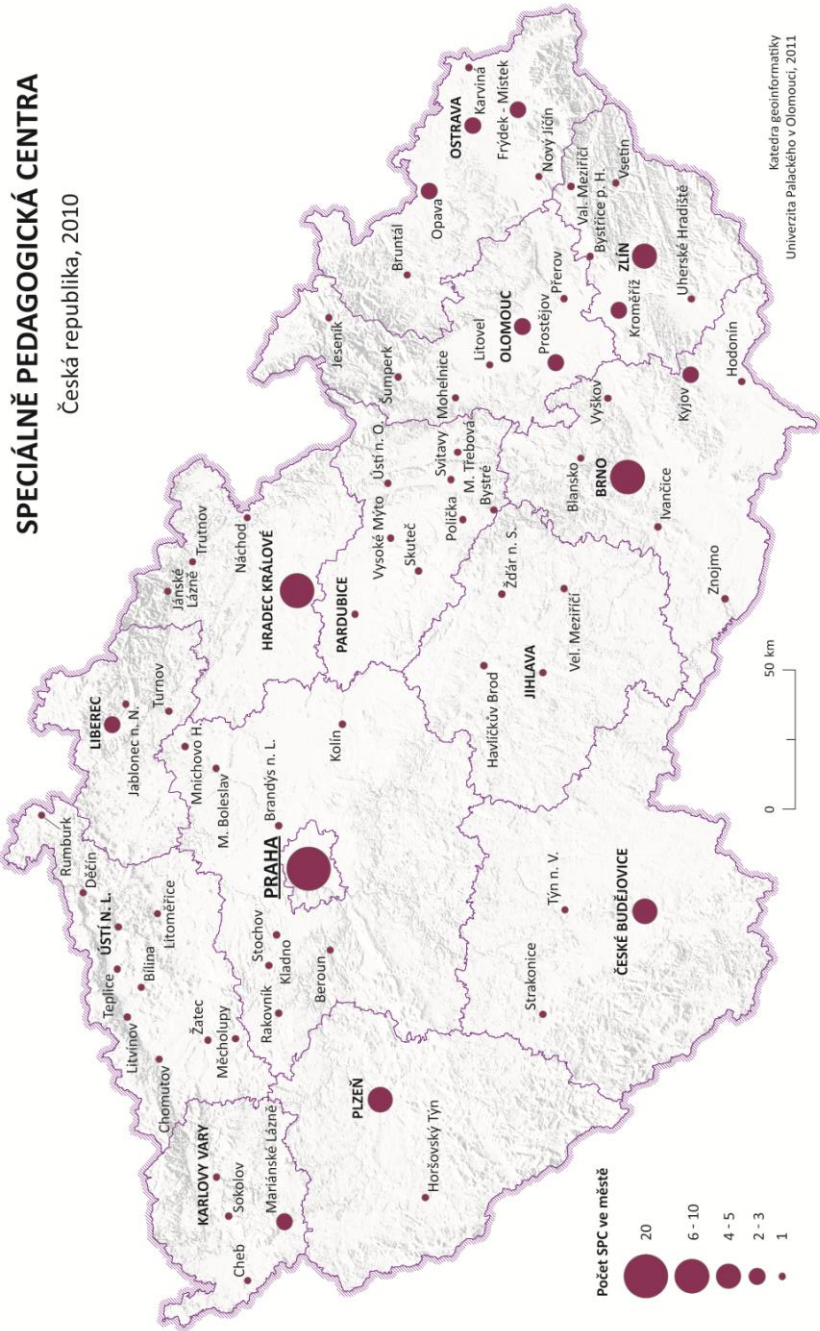
(webový portál projektu "Inovace činnosti SPC při posuzování SVP dětí a žáků se zdravotním postižením)

b) www.apspc.cz

(webové stránky Asociace pracovníků speciálně pedagogických center ČR)

Poslední verze adresáře SPC byla aktualizována k 7.11.2010. Adresář je členěn podle jednotlivých krajů a obsahuje základní údaje daného SPC - název, adresa, telefonické a emailové spojení včetně stručné charakteristiky poskytovaných služeb a odkazů na kontaktní osoby. Každému kraji náleží vždy jeden list uvedeného souboru. Předpokládá se aktualizace seznamu kontaktů vždy v říjnu daného roku.

Přehled SPC v roce 2010

5. Kontakty na spolupracující instituce na národní úrovni

- Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, školské poradenské zařízení a zařízení pro DVPP Novoborská 372, 190 00 Praha 9
www.ippp.cz, telefon: 283881250
- Česká školní inspekce Fráni Šrámka 37, 15021 Praha 5
www.csicr.cz, telefon: 251 023 127
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Karmelitská 7, 118 12 Praha 1
www.msmt.cz, telefon: 234 811 111
- Ústav pro informace ve vzdělávání Senovážné náměstí 26, 110 06 Praha 1
www.uiv.cz, telefon.: 420 224 398 449
- Asociace náhradní výchovy VÚM Střílky, Zámecká 107, 768 04
www.anv.skolniweb.cz, telefon: 602 747 437
- Asociace pracovníků speciálně pedagogických center, Novoměstská 21, 621 00 Brno
www.apspc.cz
- Asociace speciálních pedagogů České republiky, ZŠP a PrŠ Vinohradská 54, 212000 Praha
www.aspcr.cz, telefon 224256954
- Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o.s. Asociace RPZPD v ČR, o.s. Karlínské náměstí 12, 186 00 Praha 8
www.arpzpd.cz, telefon.: +420 224 817 438
- Asociace pracovníků Pedagogicko - psychologických poraden o.s. Sukova třída 1260, 530 02 Pardubice
www.apppp.cz
- Asociace školní psychologie SR a ČR
www.school-psychology.cz, telefon: 283 881 250
- Unie psychologických asociací České republiky Kladenská 8 160 00 Praha 6
www.upacr.cz
- Asociace pracovníků v rané péči Klimentská 2, 110 00 Praha 1
www.asociace-ranapece.unas.cz, telefon: 224 826 858
- Asociace pracovníků středisek výchovné péče, sídlem asociace je: SVP HELP ME, Bořetická 2, 629 00 Brno – Vinohrady;
<http://www.svphelpme.cz/files/stanovy.pdf>

- Společnost sociální pediatrie, České lékařské společnosti J.E.Purkyně Ústav sociální medicíny a veřejného zdravotnictví 1. LF UK Praha Karlovo nám. 40, 128 00 Praha 2
www.lf1.cuni.cz/~fschn, telefon: 224 963 268
- Česká pediatrická společnost J.E.Purkyně, Sokolská31,12026Praha2
www.cpsjep.cz,tel: 224 266 201-4
- Národní rada osob se zdravotním postižením ČR Partyzánská 1/7, 170 00 Praha 7
www.nrzp.cz, telefon: 266 753 421

Literatura

1. KUBOVÁ, L. *Speciálně pedagogická centra*. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-42-6.
2. MICHALÍK, J. *Školský poradenský systém v ČR (východiska, rizika, příležitosti, návrh pojetí), analýza stavu*, Olomouc, 2008.
3. VÍTKOVÁ, M. a kol. *Otázky speciálně pedagogického poradenství*. Brno: MSD, 2003. ISBN 80-86633-08
4. SMÉKAL, V, ZAPLETALOVÁ, J, FREYVALDOVÁ, Z, HANÁK, P, MASÁKOVÁ, V, MATĚJKOVÁ, A, *Zpráva z vyšetření ve škole a ve školském poradenském zařízení*. 1. vydání. Praha: IPPP ČR, 2006. 60 s. ISBN 80-86856-30-5.
5. BASLEROVÁ, P, HANÁK, P, MICHALÍK, J. A KOL.: *Katalog posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb I.(hmotněprávní a procedurální standardy a vybrané vzory v činnosti SPC)* Olomouc, Olomouc: UP, 2011 (v tisku)
6. HANÁK, P.: *Analýza současných úkolů speciálně pedagogických center podle druhu postižení v České republice*. Disertační práce. Brno, MUNI, 2008.
7. HUČÍK, J., HUČÍKOVÁ, A. *Poradenstvo a poradenské služby pre deti a mládež v Slovenskej republike*, In. *Zpravodaj pedagogicko-psychologického poradenství* č. 44. Praha: IPPP 2005, ISSN 1214-7230.

